Is the article, a structural analysis of species composition dendroctonus Botanical garden of Uzhgorod National University (Uzhnu). It is brief description of taxonomia, environmental, biomorphological, geographic, and economic structures of outputstage ecoflora. Department of gymnosperms are plants more protected among the studied.

Key words: Botanical garden, dendrocnide, dendroecology, structural analysis, introduced species, introduction area.

УДК 712.2:159.937.51

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ КОЛОРИТУ ЛАНДШАФТУ МЕМОРІАЛЬНИХ ПАРКІВ м. КИЄВА

Н. О. Олексійченко, доктор сільськогосподарських наук, професор,
М. С. Мавко, здобувач *
e-mail: noolex@bigmir.net

Статтю присвячено питанню взаємозв'язку функціонального призначення та колориту ландшафту меморіальних парків. Проаналізовано функціональні особливості та наведено результати оцінки колориту ландшафту на прикладі парків «Перемога» і Вічної Слави в м. Києві, визначено колірні гами для розкриття меморіальної функції ландшафтних об'єктів.

Ключові слова: колорит ландшафту, меморіальний парк, функціональне призначення, носії кольору, парк Вічної Слави, парк «Перемога» в м. Києві, колористика.

Колір є важливим при сприйнятті та формуванні будь-якого предметно-просторового середовища. Вплив кольору на людину спостерігається у фізіологічних та психоемоційних процесах, він може мати позитивний або гнітючий ефект. Оцінка впливу кольору в ландшафтному дизайні є перспективним напрямом, що дає змогу використовувати колористику з метою формування комфортного середовища для людини, залежно від функціонального призначення, ідейно-тематичного навантаження та інших особливостей садово-паркового об'єкта. Дуже важливим це є для меморіальних парків та зон, колористичній організації яких варто приділити особливу увагу, щоб сформувати колорит ландшафту, який розкриватиме меморіальну функцію, буде доречним, але не надмірно гнітючим.

Радянський період історії залишив в Україні багато меморіальних парків, переважно воєнної тематики, які можна поділити на такі групи: створені на честь видатних діячів, історичних подій та змішаного типу [4].

---

*Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Н. О. Олексійченко.

© Н. О. Олексійченко, М. С. Мавко, 2015

Зокрема у місті Києві з 111 парків – 21 є меморіальним, 10 з яких присвячені воєнній тематиці [5]. Нині є актуальною розробка комплексного підходу до реконструкції меморіальних парків. На нашу думку, в рамках цього питання є важливим дослідження психоемоційного впливу кольору окремих елементів паркового середовища на відвідувачів та його корегування шляхом цілеспрямованого формування колориту ландшафту меморіальних садово-паркових об'єктів.

Метою наших досліджень є визначення відповідності між функціональним призначенням меморіальних парків та теперішнім колоритом ландшафту. Для реалізації поставленої мети ми виділені визначили такі завдання:

- проаналізувати функціональне призначення та зонування парків і провести колористичну оцінку паркових ландшафтів;
- визначити відповідність теперішнього колориту ландшафту меморіальній функції.

Матеріал і методика досліджень. Об'єктами дослідження є два меморіальні парки м. Києва: парк культури і відпочинку (ПКіВ) «Перемога» та парк Вічної Слави. При визначенні функціональних особливостей парків ми спиралися на класифікації І. Д. Родичкіна, В. С. Теодоронського, В. П. Кучерявого, Л. Б. Лунца [2, 3, 4]. Колористичну оцінку проводили за раніше розробленою методикою (Н. В. Гатальська, М. С. Мавко, 2012) [1], яка полягає у визначенні основних видових точок парку та їх посезонній фотофіксації, обробці отриманих даних у графічному редакторі та визначенні основних кольорів, що формують парковий колорит, та їх відсоткових співвідношень.

Результати досліджень. Проаналізувавши низку праць у сфері психології кольору і встановлення корелятивних зв'язків між кольором та реакцією на нього (Б. А. Базима, А. І. Берзницкас, М. Дерибере, В. В. Кандинський, А. М. Еткінд, К. Ауер, Г. Фрилінг, П. В. Яньшин та ін.), ми виділили кольори, які варто використовувати при формуванні колориту ландшафту парків меморіального призначення.

За результатами проведеного літературного аналізу встановлено, що колорит ландшафту меморіальних парків та зон (воєнної тематики, історичних подій), безумовно, має бути сформовано у стриманій кольоровій гамі, яка б не була строкатою та сприяла створенню атмосфери для роздумів (фіолетовий, чорний кольори – локально, ахроматична та холодна колірна гама). Дещо гнітючий ефект парку доцільніше урівноважувати великою кількістю зеленого кольору, а в інших паркових зонах використовувати відповідний їхнім функціям колорит. Вдалим прикладом такого колориту ландшафту є Houston Memorial Park (США), який сформований у стриманій сіро-зеленій колірній гамі.

В. П. Кучерявий зазначає, що «недопустиме розміщення великих сучасних атракціонів у історичних і меморіальних парках» [3]. Якщо в таких парках э зона атракціонів – її доцільно ліквідувати, якщо це неможливо – відмежувати від меморіальної зони та уникати надмірної строкатості в її оформленні. Наприклад Police Memorial Park (США) строго

витриманий в ахроматичній колірній гамі – від меморіалу до дитячого майданчику, що відповідає функціональному призначенню парку. Щоб уникнути дисонансних поєднань кольору, які суперечитимуть основній меморіальній функції парку, різні за характером функціональні зони варто візуально відокремлювати одну від одної.

Щодо меморіальних парків, які присвячені видатним діячам, то їхній колорит не має строгих обмежень, він має підпорядковуватися стильовим та архітектурно-планувальним особливостям парку. Наприклад у Chuck Brown Memorial Park (США) використано елементи коричневого кольору, які перегукуються з прізвищем видатного музиканта.

Для формування відповідного колориту паркової території необхідно знати основну функцію парку та його функціональне зонування. Приміром Д. І. Родичкін у паркових територіях виділяє такі основні функції: експозиційну, прогулянкову, короткочасний відпочинок, меморіальну, культурно-історичну чи ін. [2]. Спираючись на праці вищезгаданих авторів [2, 3, 4], ми визначили класифікаційну належність парків, об’єктів нашого дослідження, виділили основні функції, які вони виконують у теперішній час, та їхні функціональні зони (табл.).

Парк «Перемога» розташований у Дніпровському районі Києва, обмежений вул. Генерала Жмаченка та просп. Визволителів. Він присвячений перемозі Радянського Союзу у Другій світовій війні, головна паркова алея веде до Кургану Безсмертя. Меморіальні зони розміщені на основній парковій осі й займають значні площі. Варто зауважити, що згідно з Реєстром парків м. Києва [7], парк «Перемога» є парком культури і відпочинку, в ньому є атракціони, дитячі майданчики, тобто вхідна зона парку виконує розважальну функцію. Парк Вічної Слави розташований між Лаврською вулицею та Дніпровським узвозом. За функціональним призначенням парк можна віднести до меморіальних, меморіальна зона займає 60 % загальної площі парку [6], в ньому розміщені два меморіали: Меморіал Вічної Слави з обеліском на могилі невідомого солдата та Меморіал жертв Голодомору.

Після аналізу функціонального призначення парків було встановлено, що ПКіВ «Перемога» є поліфункціональним, а парк Вічної Слави – меморіальним парком, але окрім зазначеної основної вони виконують ще кілька додаткових функцій. Така багатофункціональність зумовлює складнощі у формуванні загального цільового колориту парку. Колорит меморіальних парків та зон, особливо воєнної тематики, має бути сформовано у стриманих кольорах (ахроматична та холодна колірна гама), а колорит парків атракціонів, розважальних зон, навпаки, покликаний створювати позитивну атмосферу для відпочинку, тож для цієї мети варто використовувати яскраві кольори теплої гами.

Класифікація об'єктів дослідження за функціональними особливостями

№ з/п	Назва парку	Тип парку за функціональним призначенням	Основна та другорядні функції парку	Функціональні зони
1	ПКіВ «Перемога»	Поліфункціональний Парк культури і відпочинку [7]	1. Розважальна. 2. Меморіальна, прогулянкова	- Розважальна (зона атракціонів); - меморіальна; - прогулянок і тихого відпочинку
2	Парк Вічної Слави	Меморіальний парк [6]	1. Меморіальна, культурно-просвітницька. 2. Прогулянкова і тихого відпочинку, відпочинку дітей	- Меморіальна; - прогулянок і тихого відпочинку; - дитяча

Для проведення оцінки колориту в парку «Перемога» було виділено 31 видову точку та проведено їх посезонну фотофіксацію: взимку (2 березня 2013) р., навесні (27 квітня 2013 р.), влітку (14 липня 2013 р.) та восени (25 жовтня 2014 р.). Порівняльний аналіз колориту парку в різні пори року дав змогу визначити колірні гами, в яких він сформований: зима – ахроматична гама, весна – біло-зелено-сіра, літо – сіро-біло-зелена, осінь – коричнево-сіра гама кольорів. Встановлено, що значна частка належить сірому кольору замощених територій (18,6–38,7 %). Усереднену міжсезонну діаграму колориту паркового ландшафту наведено на рисунку. Оскільки дендрологічну основу насаджень складає масив із сосни звичайної, частка сіро-зеленого кольору велика й у зимовий період. Якщо проаналізувати кількісні показники зміни зеленого кольору впродовж року, то взимку його частка становить 6,5 %, навесні – 27,4 %, влітку – 40,7 %, а восени знову зменшується до 10,1 %, що ілюструє сезонну динаміку паркових насаджень.

Кольорами-акцентами в парку є червоний, червоно-коричневий (Prunus divaricata 'Atropurpurea', Berberis thunbergii 'Atropurpurea', торгові павільйони), жовтий (цвітіння Forsythia europaea Deg. et Bald.), синій (МАФ), синьо-зелений (Picea pungens 'Glauca') кольори. Щодо розподілу носіїв кольору, то мінливі представлені газонним покриттям, квітниками та листопадними насадженнями, постійні – мощенням, важливе значення мають умовно-змінні колірні носії, оскільки відіграють роль акцентів, вони представлені хвойними насадженнями та МАФ (атракціони, лави, павільйони).

Загалом колорит паркового ландшафту сформований у біло-сіро-зеленій колірній гамі з досить великою часткою хроматичних кольорів (забарвлення квітників та МАФ), такий колорит більше розкриває розважальну функцію парку, ніж меморіальну.

У парку Вічної Слави було виділено 40 основних видових точок та проведено їх посезонну фотофіксацію: 24 лютого 2013 р., 2 травня 2013 р., 12 серпня 2013 р. та 20 жовтня 2014 р. На основі їх опрацювання визначено кольорові гами, які переважають у відповідну пору року: зимовий колорит парку сформований в ахроматичних та блакитних кольорах, весняний та літній – у біло-сіро-зеленій колірній гамі, восени вона змінюється біло-жовто-сірою гамою. Усереднену міжсезонну діаграму розподілу кольорів у парку наведено на рисунку.

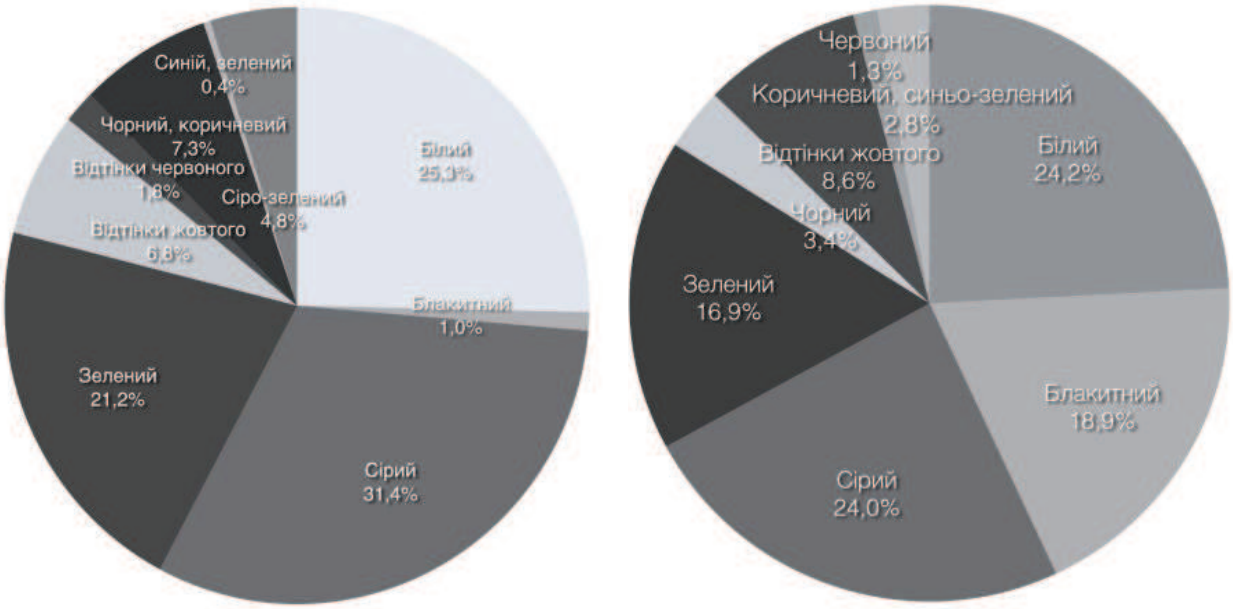

а б

Рис. Усереднена діаграма колориту ландшафту (а – парк «Перемога», б – парк Вічної Слави)

Характерною особливістю парку Вічної Слави є складний рельєф, з якого відкриваються панорами на р. Дніпро та лівобережну частину Києва, тобто в парку наявні так звані запозичені ландшафти, які безпосередньо не належать до його території, але на які часто відкривається краєвид. Оскільки в парку значна кількість відкритих просторів, досить велика частка в загальному колориті видових точок припадає на небо (блакитний та білий кольори) – від 23,7 % до 50,5 % в зимовий період, коли листопадні насадження скидають листя і видима частка неба ще збільшується. Значний відсоток зеленого кольору (1,2–35,1 %), частково теж зумовлений складністю паркового рельєфу, адже газон на схилах займає великі площі видових точок, подекуди переходячи у фронтальну площину. Великі площі замощених територій зумовлюють наявність сірого кольору в значній кількості (17,4–34,6 %). Елементи меморіального комплексу Пам’яті жертв Голодомору в Україні, який розташований на

території парку, забарвлені в чорний колір, який займає, залежно від пори року та освітлення, від 1,8 до 3,9 %. Чорне забарвлення меморіалу має виразне смислове навантаження, чорний колір є досить «важким» для психологічного сприйняття та має гнітючий вплив, що є влучним для відтворення меморіальної функції парку. Локальне розміщення чорного кольору та порівняно невелика частка, на нашу думку, теж є доцільними, за більших площ його вплив був би надлишковим.

Роль акцентів у парковому ландшафті виконують червоний колір (осіннє забарвлення Quercus rubra L. та Rhus typhina L.), пурпуровий (Prunus divaricata 'Atropurpurea', Berberis thunbergii 'Atropurpurea', Malus niedzwetzkyana Dieck.), жовтий (цвіт Forsythia europaea Deg. et Bald., F. suspensa (Thunb.) Vahl., Kerria japonica (L.) DC.) та різнокольорові МАФ на дитячих майданчиках. Серед носіїв кольору панівне положення займають постійні (меморіальні комплекси, замощені території) та мінливі колірні носії (листопадні насадження, газон, квітникове оформлення), а частка умовно-змінних (МАФ, вічнозелені насадження) – незначна.

Колорит ландшафту парку Вічної Слави розкриває меморіальну функцію, завдяки переважанню блакитних кольорів неба, віддалених ландшафтів, ахроматичних кольорів меморіалів та значної кількості зеленого кольору.

Висновки

Встановлено, що при створенні меморіальної зони у парках міста Києва недостатньо уваги приділено питанню відповідності між функціональним призначенням та колоритом.

Парк «Перемога» характеризується нетиповим поєднанням функцій, а саме: меморіальної та розважальної (парк культури і відпочинку), які вимагають різного підходу до колористичної організації парку. Колорит, що існує впродовж вегетаційного сезону, із значною кількістю хроматичних кольорів, більше відповідає розважальній функції парку. Ліквідувати дисгармонійне поєднання можна шляхом візуального відмежування розважальної та меморіальної зони і формування в них відповідного функціональному призначенню колориту.

Парк Вічної Слави, загалом, є вдалим прикладом колористичної організації меморіального парку. Це виражається в ахроматичному оформленні меморіалів, значній частці зеленого та холодних кольорів у колориті ландшафту. В парку розміщені дитячі майданчики, які своїм строкатим яскравим забарвленням порушують виконання основної паркової функції, але вони віддалені від меморіальних комплексів та відмежовані від меморіальних комплексів зеленими насадженнями.

Список літератури

1. Гатальська Н. В. Оцінка колористичних особливостей ландшафту / Н. В. Гатальська, М. С. Мавко // Агробіологія : збірник наукових праць. – Біла Церква, 2012. – Вип. 8 (94). – С. 54–57.

2. Краткий справочник архитектора : ландшафтная архитектура / под ред. И. Д. Родичкина. – К. : Будивэльник, 1990. – 335 с.

3. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2005. – 456 с.
4. Лунц Л. Б. Мемориальные парки / Л. Б. Лунц – М. : Стройиздат, 1979.
5. Олексійченко Н. О. Особливості тематичного навантаження меморіальних парків м. Києва / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, М. О. Гричук // Науковий вісник НУБіП України : (Лісівництво та декоративне садівництво). – К., 2013. – Вип. 187, ч. 1. – С. 99–105.
6. Олексійченко Н. О. Характеристика меморіальних парків воєнної тематики Києва / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, М. О. Гричук // Науковий вісник НЛТУ України : (Ландшафтна архітектура і сучасність). – Львів, 2013. – Вип. 23.9. – С. 126–131.
7. Реєстр парків м. Києва : станом 01.01.2011 р. – К., 2011. – [21] с.

Статья посвящена вопросу взаимосвязи функционального назначения и колорита ландшафта мемориальных парков. Проанализированы функциональные особенности и приведены результаты оценки колорита ландшафта на примере парков «Победа» и Вечной Славы в г. Киеве, определены цветовые гаммы для раскрытия мемориальной функции ландшафтных объектов.

Ключевые слова: колорит ландшафта, мемориальный парк, функциональное назначение, носители цвета, парк Вечной Славы, парк «Победа» в г. Киеве, колористика.

This article is dedicated to the relationship of functionality and landscape coloring in memorial parks. Functional features and results of landscape coloring evaluation on example of a Victory Park and a Eternal Glory Park in Kyiv are analyzed in this paper, and also color schemes that disclose the memorial features of the landscape objects defined.

Key words: the landscape coloring, Memorial Park, functionality, color medium, Eternal Glory Park, the Victory Park in Kyiv, coloring.

УДК: 581.11:582.688.3(477-25)

ВОДНИЙ РЕЖИМ СХІДНОАЗІЙСЬКИХ ВИДІВ РОДОДЕНДРОНІВ В УМОВАХ М. КИЄВА

І. О. Сидоренко, кандидат біологічних наук, доцент
e-mail: i_sido@ukr.net

У результаті проведення лабораторних досліджень проаналізовано водний режим та встановлено рівень посухостійкості 45 східноазійських видів рододендронів, інтродукованих в умови м. Києва.

© І. О. Сидоренко, 2015